

Урок 19. Практичне заняття. Власність неповнолітніх

1. Що таке право власності

Правом власності є право особи на річ (майно), яке вона здійснює відповідно до закону за своєю волею незалежно від волі інших осіб.

ЗМІСТ ПРАВА ВЛАСНОСТІ	
Право володіння	Можливість власника фактично утримувати річ
Право користування	Можливість вилучення корисних властивостей із речі
Право розпорядження	Можливість визначати юридичну і фактичну долю речі (передавати у власність, у тимчасове користування тощо)

Фізичні особи (громадяни України, іноземці, особи без громадянства) та юридичні особи є суб'єктами права приватної власності. Об'єктами приватної власності є житлові будинки, квартири, предмети хатнього господарства, худоба, земельні ділянки, насадження на земельній ділянці, засоби виробництва, транспортні засоби, грошові кошти, цінні папери, інше майно, призначене для споживання чи виробництва, а також результати інтелектуальної праці.

Об'єктами власності народу України визнано: землю, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які розташовані в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони. Від імені українського народу права власника здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування в межах, установлених Конституцією України. При цьому кожний громадянин має право користуватися природними об'єктами права власності українського народу відповідно до закону.

У держави власності перебуває майно, у тому числі грошові кошти, яке належить державі Україна. Від імені та в інтересах держави Україна право власності здійснюють відповідні органи державної влади.

Об'єктом комунальної власності є майно, що належить відповідній територіальній громаді. Управління цим майном здійснюють безпосередньо територіальна громада та утворені нею органи місцевого самоврядування.

Держава визнає рівність усіх форм власності та гарантує їхній вільний розвиток. Конституція України проголошує: кожний громадянин має право користуватися природними об'єктами права власності народу відповідно до закону. Власність не повинна використовуватися на шкоду людині й суспільству. Держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності та господарювання, соціальну спрямованість економіки.

Усі суб'єкти права власності є рівними перед законом. Використання власності не може завдавати шкоди правам, свободам та гідності громадян, інтересам суспільства, погіршувати екологічну ситуацію й природні якості землі.

2. Як набувається право власності

ЗАВДАННЯ 1. Розгляньте схему «Способи набуття права власності». Укажіть, у чому полягає різниця між первинними та похідними способами набуття власності. У який спосіб, на ваш погляд, можуть набувати право власності неповнолітні?

3. Якими майновими правами наділені неповнолітні

У частині 3 статті 26 Цивільного кодексу України зазначено, що фізична особа здатна мати всі майнові права, що встановлені цим Кодексом або іншим законом. Відповідно до цієї норми, можна виділити такі майнові права, якими наділені малолітні та неповнолітні як учасники цивільних відносин уже від народження:

- мати майно в приватній власності. Ця норма закріплена в Конституції України та інших нормативних актах;

Малолітні та неповнолітні винахідники мають як особисті немайнові права, так і майнові права автора й винахідника

Як учасники цивільних відносин, малолітні та неповнолітні вже від народження наділені майновими правами, у тому числі правом користуватися житловими приміщеннями та іншим майном

- мати право користуватися житловими приміщеннями та іншим майном. Малолітні і неповнолітні особи як члени сім'ї наймача житла в галузі житлово-правових відносин наділені рівними правами на житлове приміщення зі своїми батьками, повнолітніми братами й сестрами;

- мати спадкові права. Частина 1 статті 1222 Цивільного кодексу України вказує на те, що фізичні особи можуть бути спадкоємцями за заповітом і за законом. Згідно зі статтею 1261 Цивільного кодексу України, діти спадкодавця належать до спадкоємців першої черги. Ця норма стосується й усиновлених дітей, наділених рівними спадковими правами з рідними дітьми спадкодавця;

- мати суб'єктивні права на об'єкти інтелектуальної власності. Малолітні й неповнолітні автори творів літератури, науки, мистецтва, малолітні й неповнолітні винахідники мають як особисті немайнові права, так і майнові права автора й винахідника, а саме: користуватися правом на видання твору; правом на його поширення; права, пов'язані з відтворенням твору, тощо;

- вчиняти різного роду правочини, які не виходять за межі дрібних побутових, тобто бути учасниками договірних відносин.

Крім зазначеного, неповнолітні особи, відповідно до частини 1 статті 3 Закону України «Про фермерське господарство», які досягли 14-річного віку, можуть бути членами фермерського господарства. Частиною 2 статті 5 Закону України «Про колективне сільськогосподарське підприємство» передбачено, що членами підприємства можуть бути громадяни, які досягли 16-річного віку. Відповідно до частини 2 статті 10 Закону України «Про кооперацію», членом кооперативу може бути фізична особа, яка досягла 16-річного віку та виявила бажання брати участь у його діяльності.

Неповнолітні особи як учасники юридичної особи, відповідно до статті 115 Цивільного кодексу України, можуть передати своє майно у власність як вклад до статутного (складеного) капіталу. Також вони можуть передати й інші майнові цінності, які мають назву інвестицій.

Таким чином, із метою задоволення економічних, соціальних та інших потреб неповнолітні особи після досягнення певного віку мають право на рівномірний розподіл прибутку, отриманого від заняття господарською діяльністю.

ЗАВДАННЯ 2. Попрацюйте в групах. Проаналізуйте ситуацію з правової точки зору.

15-річний Павло виховується в родині своєї тітки, рідної сестри матері, яка померла, коли хлопець пішов у перший клас. Тітка Олена є законним піклувальником хлопця. Його тата позбавили батьківських прав через зловживання алкоголем. Щоправда, батько вже за кілька років до смерті матері не проживав із сім'єю. Зараз батько не пиячить: він дуже хворий, через це не працює; проживає зі своєю старенькою матір'ю, бабусею Павла.

Хлопець захоплюється фотографією, а нещодавно переміг у конкурсі «Наш край очима юних фотомитців», за що був нагороджений премією. Отримавши перший у житті заробіток, Павло вирішив віддати гроші хворому батькові. Тітка Олена виступила проти, мотивуючи це тим, що батько ніколи не допомагав ні дружині, ні синові. Вона вважала, що зароблені гроші Павло може витратити на придбання зимового одягу або нової апаратури. Цим хлопець допоможе тітці, яка виховує його вже багато років і фактично замінила йому матір.

Коли наведені аргументи не допомогли, тітка заявила, що вона як піклувальник забороняє Павлу віддавати отриману премію батькові.

Чи правомірна заборона тітки? Обґрунтуйте свою відповідь.